

deSTADSWIJK studies3

Thema's: actief en activerend, burgerschap en binding, uitsluiting en afzijdigheid, zeggenschap en verantwoording

Trancity organiseert i.s.m. de leerstoel 'Actief Burgerschap aan de Universiteit van Amsterdam' op 12 februari, 3 maart, 8 april en 6 mei 2008 de mastercourse:

Actief burgerschap en activerende organisaties in de wijk

Bestemd voor professionals uit de wereld van (lokale) overheid, woningcorporaties, projectontwikkelaars, welzijn en zorg die behoefte hebben aan reflectie op het eigen werk. Voor wie kennis en vaardigheden op een hoger plan wil brengen met een combinatie van wetenschappelijke en praktische kennis.

Het programma kent drie hoofdthema's: problemen die de samenleving in de stadswijk op de proef stellen en waarbij actief burgerschap vaak als oplossing naar voren wordt geschoven: spanningen tussen bevolkingsgroepen, de kloof tussen burger en institutie en sociale uitsluiting.

Met de begrippen 'verbinden', 'verheffen' en 'uitnodigen' wordt in de leergang een theoretisch en praktisch kader aangereikt om samen met burgers greep te krijgen op deze problemen.

Het programma is ontwikkeld door Evelien Tonkens, in samenwerking met Bart Lammers en Simon Franke.

TRANCITY

foto: Ingrid de Groot

Wat zijn de **STADSWIJK** studies

Het lijkt een onverbreekelijke cyclus. Ooit 'buitenvijk' geweest wordt elke woonwijk vroeger of later een 'stadswijk'. En als het zover is blijken veel van deze stadswijken zowel sociaal als fysiek 'versleten'.

In de **STADSWIJK** studies wordt u meegenomen op een zoektocht naar de voorwaarden waaronder stedelijke vernieuwing succesvol kan zijn. Waar worden we nu eigenlijk precies mee geconfronteerd in de stadswijk, hoe benoemen we die problemen, hoe begrijpen we ze?

Er is een overvloed aan beleid en aan actie rondom stedelijke vernieuwing, wijkontwikkeling en -beheer. De **STADSWIJK** studies voegen daar geen nieuwe 'goede bedoelingen' aan toe, maar geven u de gelegenheid om even afstand te nemen van de dagelijkse beroepspraktijk en vragen te stellen bij de grondgedachten van uw werk.

de **STADSWIJK** studies 3

De eerste twee **STADSWIJK** studies waren gebaseerd op het boek van Arnold Reijndorp: *Stedenbouw en dagelijks leven*. De rode draad in deze derde leergang is het werk van Evelien Tonkens. Zij is bijzonder hoogleraar 'actief burgerschap' aan de Universiteit van Amsterdam, daarnaast vaste columnist van *de Volkskrant* en auteur van de boeken *Handboek moraliseren – Burgerschap en ongedeelde moraal*, *Mondige burgers en getemde professionals*, en *Het zelfontplooiingsregime*.

Evelien Tonkens legt een sterke nadruk op betrokkenheid en participatie van burgers. Niet alleen in politiek en bestuurlijke instituties, maar juist ook bij het werk van maatschappelijke organisaties, zoals woningbouwcorporaties. Dat brengt haar op het terrein van wonen, welzijn, zorg en onderwijs op de schaal van de stadswijk. Actief burgerschap gaat over het (leren) deelnemen aan en verantwoordelijkheid dragen voor de publieke zaak. Het vereist van burgers dat ze competenties ontwikkelen om die verantwoordelijkheid te kunnen nemen en dragen, en het vereist van instituties dat zij burgers daartoe uitnodigen, ondersteunen en toerusten. Evelien Tonkens gebruikt de termen verbinden, verheffen en uitnodigen om verschillende niveaus en aspecten van actief burgerschap te verduidelijken en om nieuwe inzichten een plek te geven in het dagelijks werk.

In deze programmareeks wordt u meegenomen op een zoektocht naar de voorwaarden waaronder actief burgerschap in stedelijke vernieuwing, wijkontwikkeling en -beheer succesvol kan zijn. Welke problemen komen we tegen in de stadswijk? En wat kan actief burgerschap daarin betekenen?

Stadswijkstudies biedt theoretische verdieping en inspiratie uit de praktijk. Maar ook gaat u zelf, samen met andere deelnemers, aan de slag om verworven inzichten een praktische uitwerking te geven.

Voor wie zijn de STADSWIJK studies

U bent in uw werk vanuit een sociaal-maatschappelijk of ruimtelijk-fysiek perspectief betrokken bij stedelijke vernieuwing, wijkontwikkeling of -beheer. Uiteraard ook voor iedereen die werkt aan de uitvoering van de 'Wet maatschappelijke ondersteuning' (Wmo). Verder voor iedereen die nieuwsgierig is naar de betogen van vooraanstaande wetenschappers op dit vakgebied.

Het programma van de STADSWIJK studies

Het programma bestaat uit vier dagen met elk een eigen thema. Actief en activerend, Burgerschap en binding, Uitsluiting en afzijdigheid en Zeggenschap en verantwoording.

De dagen beginnen met een referaat door Evelien Tonkens, die het thema introduceert. Waar komt het vandaan; hoe moeten we de problematiek begrijpen en zijn we op de goede weg met de oplossing ervan? Zij legt tevens de relatie met de beroepswereld van de deelnemers.

Een tweede lezing wordt verzorgd door een deskundige 'buitenstaander'. Deze wetenschappelijke bijdrage vanuit een andere discipline dan de stedelijke vernieuwing geeft een extra dimensie en biedt een nieuw perspectief op het onderwerp. Het verslag van een ervaren 'praktijkwerker' laat vervolgens zien hoe beleidsvoornemens en goede bedoelingen in de praktijk uitwerken. Inspiratie en waarschuwing tegelijkertijd. Aansluitend brengen de deelnemers het thema in praktijk. In groepen van maximaal 10 deelnemers wordt onder leiding van Lenneke Overmaat een fictieve casus geanalyseerd. Aan de hand van de begrippen verbinden, verheffen en uitnodigen formuleren de groepen een antwoord op de problemen uit de casus.

In de slotlezing combineert Evelien Tonkens praktijkonderzoek van de 'Leerstoel actief burgerschap' met de resultaten van de dag tot reflecties en aanbevelingen op de cases-behandeling van de diverse groepen.

12/02/08 Actief en activerend

Bijeenkomst 1

Over het ideaal van actief burgerschap met mondige burgers en gelijke kansen tegen de achtergrond van een meritocratiserende samenleving. De prestatie maatschappij genereert slechts enkele winnaars en een toenemend aantal verliezers en produceert ook egoïsme en afzijdigheid. Wat vraagt dit van professionals en maatschappelijk instellingen?

Referaat

Evelien Tonkens

De eerste bijeenkomst geeft vooral achtergrond en kader aan het programma. Er worden drie hoofdproblemen gedefinieerd: 'spanningen tussen bevolkingsgroepen en gebrek aan sociale samenhang'; 'de kloof tussen burgers en bestuur/beleid' en 'sociale uitsluiting en afzijdigheid'. Is het terecht dat actief burgerschap daarbij vaak als oplossing naar voren wordt geschoven?

Deze problemen en de voorgestelde oplossing worden verklaard vanuit de veranderingen in onze verzorgingsstaat. De verzorgingsstaat kent vier klassieke taken: verzekeren, verzorgen, verbinden en verheffen.

De actuele vragen liggen bij de twee laatste taken: verbinden (wat is moderne gemeenschapsvorming?) en verheffen (mensen helpen, tot achter de voordeur aan toe?). Het ideaal van een zich terugtrekkende overheid (en maatschappelijke instellingen) werkt niet. De vraag is hoe zij zich kunnen omvormen in uitnodigende en activerende organisaties. Hoe doen we dat in een maatschappij waarin verliezers zich cynisch afwenden en de winnaars tevreden zijn met hun eigen materiële welstand, de rest achterlatend in onzekerheid.

Gastreferaat

James Kennedy – Hoogleraar Nederlandse geschiedenis aan de Universiteit van Amsterdam. Auteur van o.a. 'Nieuw Babylon in aanbouw. Nederland in de jaren zestig' en 'De deugden van een gidsland. Burgerschap en democratie in Nederland'.

Over een verzorgingsstaat met een zwak ontwikkeld staatsburgerschap, waarin de burger elke eigen verantwoordelijkheid ziet als aantasting van verworven rechten. En waarin de overheid nieuwe verwachtingen heeft van actieve burgers, zonder daar een heldere visie bij te formuleren en zonder te willen accepteren dat de burger een andere invulling geeft dan verwacht.

Inspiratie uit de praktijk

Groepsgewijze casusbehandeling

Overwegingen en aanbevelingen van Evelien Tonkens

03/03/08 Burgerschap en binding

Bijeenkomst 2

Over sociale samenhang in een allang niet meer homogene stadswijk, waar gemeenschapsvorming ontbreekt of zich beperkt tot eigen (etnische) kring. Begrijpen we wel voldoende wat burgers van diverse achtergronden motiveert om actief te worden?

Referaat

Evelien Tonkens

Het verbeteren van de verhoudingen tussen burgers met verschillende achtergronden is een belangrijke taak voor overheden en maatschappelijke organisaties zoals de woningcorporaties. Van spontane zelforganisatie mag niet teveel worden verwacht, want dat betreft nu juist vaak mensen met eenzelfde achtergrond. Hoe kan verantwoordelijk en betrokken burgerschap georganiseerd en ondersteund worden? Welke overbruggende vormen van gemeenschapsvorming zijn mogelijk?

En vooral ook, hoe kan dat over etnische scheidslijnen heen? Misschien zijn veel migranten helemaal niet bezig met gemeenschapsvorming, maar veel meer met vooruitkomen en moet dat juist worden ondersteund (niet verbinden maar verheffen).

Gastreferaat

Jan Dirk de Jong – Universitair docent Criminologie aan de Vrije Universiteit Amsterdam. Promoveerde met 'Kapot moeilijk. Een etnografisch onderzoek naar opvallend delinquent groepsgedrag van "Marokkaanse" jongens'.

Niet de culturele achtergrond is verantwoordelijk voor afwijkend gedrag van jongeren en daarom moeten we af van etnisch gestuurd beleid. Een achterstandswijk vraagt om een pakket aan algemene maatregelen waaronder een grote 'bemoeizucht' gericht op 10 tot 14-jarigen. Komt er dan ook nog iets van gemeenschapsvorming terecht?

Inspiratie uit de praktijk

Groepsgewijze casusbehandeling

Overwegingen en aanbevelingen van Evelien Tonkens

08/04/08 Uitsluiting en afzijdigheid

Bijeenkomst 3

Over burgers die niet 'meedoen'; die om allerlei redenen vereenzamen. Sluiten wij hen uit of houden zij zich zelf afzijdig? Waarom hoor je tegenwoordig zo vaak dat we 'achter de voordeur' moeten? Hoe ver gaan we daarin? En wat bieden we daar?

Referaat

Evelien Tonkens

Er zijn groepen burgers in de samenleving die nauwelijks meedoen. Die helemaal niet mondig zijn. Burgers die de weg naar instanties niet kennen. Migrantengroepen die de taal niet spreken. Ouderen. Mensen met een slechte gezondheid. Verstandelijk gehandicapten en psychiatrische patiënten die in het kader van de vermaatschappelijking van de zorg (zelfstandig) in gewone wijken zijn komen wonen. In het kader van de Wmo wordt van hen en van omwonenden bijkans het onmogelijke verlangd.

Met name maatschappelijke organisaties zoals woningcorporaties moeten dit gat gaan vullen. In hun kielzog zullen professionals hun positie moeten herdefiniëren. Hoever gaan zij 'achter de voordeur' en welke nieuwe verbindingen tussen mantelzorgers, vrijwilligers, professionals en cliënten zijn denkbaar?

Gastreferaat

Lia van Doorn – Lector Innovatie Maatschappelijke Dienstverlening Hogeschool Utrecht. Onder de titel 'Leven op straat. Ontstaan, continuering en beëindiging van dakloosheid' verscheen de handelseditie van haar promotieonderzoek.

Hoe krijgen bewoners die niet meedoen weer contact met hun omgeving. Vinden we dat 'bemoeizorg' ongelimiteerd is? Welke signalen voor problemen zijn te herkennen en vooral waar komen die signalen in het woud van instanties en regels terecht. Over nieuwe taken voor professionals en nieuwe vormen van samenwerking tussen instellingen.

Inspiratie uit de praktijk

Groepsgewijze casusbehandeling

Overwegingen en aanbevelingen van Evelien Tonkens

06/05/08 Zeggenschap en verantwoording

Bijeenkomst 4

Over de kloof tussen burger en institutie. Hoe geven we op een moderne manier vorm aan betrokkenheid en zeggenschap van burgers? Wat valt er te leren van nieuwe experimentele vormen? En hoe kunnen organisaties zich op een goede manier verantwoorden? Welke rol spelen prestatiemeting en topveertiglijstjes daarbij?

Referaat

Evelien Tonkens

Meer luisteren naar de burgers. Meer 'bottom up' werken. Meer zeggenschap en verantwoordelijkheid aan burgers geven. Beleidsmakers hebben er de mond van vol, maar in de praktijk komt het maar moeizaam van de grond. Veel bestuurders en professionals zijn eigenlijk ook heel ambivalent over de invloed van burgers: het ideaal wordt tegelijkertijd omarmd, verhuisd en verwaarloosd.

Het is voor overheden en maatschappelijke organisaties ook lastig om burgers meer zeggenschap te geven, als zij tegelijkertijd steeds bureaucratischer en marktgerichter worden en burgers zich steeds meer als verwende consumenten gedragen.

Professionals in het veld zien de kloof maar zijn niet bij machte die te overbruggen. Waar men oefent met meer zeggenschap keren vijf problemen steevast terug: problemen met representatie, deskundigheid, belangen, vertrouwen en effectiviteit. Hoe komt dat en wat is er aan te doen?

Zijn nieuwe vormen van zeggenschap en beraadslaging zoals stadsgesprekken en burgerpanels de oplossing? En zijn er alternatieven voor de vaak rituele maar weinig informatieve systemen van prestatiemeting en verantwoording?

Gastreferaat

Herman van Gunsteren – Was Hoogleraar Politieke Theorieën en is Hoogleraar Rechtsfilosofie aan de Universiteit Leiden. Een van zijn meest recente publicaties is 'Vertrouwen in democratie. Over de principes van zelforganisatie'.

Hoe diversiteit en zelforganisatie de kwaliteit van onze democratie versterken; hoe gezond wantrouwen tot vertrouwen in bestuurders kan leiden en waarom klachten met enthousiasme moeten worden ontvangen.

Inspiratie uit de praktijk

Groepsgewijze casusbehandeling

Overwegingen en aanbevelingen Evelien Tonkens

foto: Ingrid de Groot

Achtergrond

Evelien Tonkens

Leidraad bij de STADSWIJKstudies3 is het werk van Evelien Tonkens.

Zij is bijzonder hoogleraar Actief Burgerschap bij de Afdeling Sociologie en Antropologie van de Universiteit van Amsterdam. De afgelopen jaren schreef zij vele honderden artikelen en gaf meer dan duizend lezingen. Ze publiceerde diverse boeken, waaronder

- *Het zelfontplooiingsregime, de actualiteit van Dennendal en de jaren zestig.* (Prometheus 1999)
- *Mondige burgers, getemde professionals. Marktwerking, vraagsturing en professionaliteit in de publieke sector.* (NIZW 2003)
- *Handboek moraliseren. Burgerschap en ongedeelde moraal* (met Marcel Ham en Justus Uitermark). (Van Genneep 2006)
- *Wat burgers bezielt. Een onderzoek naar burgerinitiatieven* (met Menno Hurenkamp en Jan Willem Duyvendak). (NICIS/UvA 2006)
- *De beste de baas? Zelfrespect en solidariteit in een meritocratische samenleving.* (met Tsjalling Swierstra). (Amsterdam University Press 2008)

Evelien Tonkens is tevens wekelijks columnist voor *de Volkskrant*.

De leerstoel actief burgerschap

De leerstoel Actief Burgerschap is in 2005 aan de Universiteit van Amsterdam ingesteld namens de Stichting Actief Burgerschap. De leerstoel Actief Burgerschap wordt gefinancierd door de koepel van woningcorporaties Aedes, het VSB-fonds en Gamma Dienstverlening. Daarnaast werft de leerstoel opdrachten voor onderzoeksprojecten van derden, zoals onderzoeksfonds, woningcorporaties, zorg- en welzijnsinstellingen en lokale en landelijke overheden. Naast de hoogleraar zijn aan de leerstoel drie onderzoekers en een assistent verbonden.

Organisatie van de STADSWIJKstudies

De leergang wordt georganiseerd door Trancity, uitgeverij voor publicaties en organisator van bijeenkomsten op het gebied van de stedelijke ontwikkeling (www.trancity.nl).

Het programma is inhoudelijk ontwikkeld door Evelien Tonkens, in samenwerking met Bart Lammers, Bureau Ruyterveer (www.ruyterveer.org), adviseur wonen/zorg/welzijn en Simon Franke van Trancity.

foto: ANP Photo / Pieter Franken

Praktische gegevens

Data

Vier dagbijeenkomsten in 2008, van 09.45 uur tot 16.30 uur; 12 februari, 3 maart, 8 april en 6 mei.

Locatie

De bijeenkomsten vinden plaats in Stadscafé De Observant in Amersfoort. De Observant is goed bereikbaar met openbaar vervoer; ongeveer vijftien minuten lopen van station Amersfoort. Vlakbij De Observant bevindt zich een parkeergarage. Na uw inschrijving ontvangt u het precieze adres en een routebeschrijving.

Kosten en annulering

- De kosten van deelname aan de serie bedragen € 1.350,- (exclusief btw). Dit bedrag is inclusief consumpties en een lunch tijdens de bijeenkomsten en een borrel na afloop van de laatste bijeenkomst.
- Iedere deelnemer ontvangt na afloop gratis een exemplaar van de publicatie, ter waarde van € 19,50.
- Een tweede deelnemer uit dezelfde organisatie ontvangt een korting van tien procent.
- U ontvangt voor de kosten een factuur van Trancity, die uiterlijk drie weken voor aanvang van de reeks dient te zijn betaald.
- Tot uiterlijk drie weken voor aanvang kunt u kosteloos annuleren. U dient dit schriftelijk te doen bij Trancity.
- Mocht u onverwacht verhinderd zijn voor een van de bijeenkomsten, dan kunt u altijd een collega uw plaats laten innemen.

Het programma 'Actief burgerschap en activerende organisaties in de wijk' wordt ondersteund door Aedes vereniging van woningcorporaties. Leden van Aedes ontvangen daarom een korting van 10% op de kosten van de leergang.

Informatie

Voor meer informatie over inhoud en organisatie van het programma kunt u contact opnemen met Trancity / Simon Franke, sfranke@trancity.nl of 023 532 41 44.

Aanmelding

U kunt zich aanmelden door dit formulier ingevuld in een enveloppe te zenden aan Trancity, Antwoordnummer 1668, 2000 VC Haarlem (geen postzegel nodig). Telefonisch contact met Trancity 023 532 41 44.

Ook kunt u zich aanmelden via de website van Trancity. www.trancity.nl/stadswijkstudies brengt u direct bij het programma en het inschrijfformulier.

Ik meld mij aan voor de **STADSWIJKstudies3**

Naam m / v

Voornaam of voorletter(s)

Functie

Organisatie

Lid Aedes ja / nee

Adres

Postcode en plaats

E-mailadres

Telefoonnummer

Tweede deelnemer zelfde organisatie ja / nee

Factuuradres indien afwijkend

Organisatie

Adres

Postcode en plaats

Neemt niet deel, maar bestelt wel een exemplaar van de publicatie *Betrokkenheid in de stadswijk*, á € 19,50

foto: Mareel van den Bergh

Publicatie

Evelien Tonkens (red.)

Betrokkenheid in de stadswijk
– Actief burgerschap en activerende organisaties

Paperback, 144 pagina's, formaat 14 x 22 cm, € 19,50
Verschijning na afloop van de leergang

Rondom en met de thema's van deze serie **STADSWIJK**studies zal een publicatie worden gemaakt.

Het boek werkt de vragen die in het programma worden opgeworpen verder uit. Het biedt stof tot overdenking en handvatten voor al diegenen die in de stadswijk vanuit lokale overheden en maatschappelijke organisaties bezig zijn met de vormgeving van betrokkenheid en participatie van burgers met hun directe leefomgeving.

De deelnemers van de **STADSWIJK**studies3 ontvangen, enige tijd na afloop van de programma's een gratis exemplaar van het boek. Voor niet-deelnemers is het boek te koop via de boekhandel en via de uitgever.

Wilt u niet deelnemen aan de programmaserie, maar wel de publicatie bestellen, dan kunt u ook gebruik maken van het aanmeldformulier, vink aan 'neemt **niet** deel, maar wil wel de publicatie ontvangen'.

Direct na verschijnen wordt het boek u dan opgestuurd met een factuur voor € 19,50.

Houden

van de leraars
zinnen niet

Bieb Tutuwijk
moet
blijven

koc
so
N

BIB
oe